



Çocuk Resimlerinin Seramik Yüzeylerde Yorumlanması Interpretation Of Children's Drawings On Ceramic Surfaces

Kader SÜRMEİ¹
Feyza KÖSE²

Geliş Tarihi: 08.05.2018 / Düzenleme Tarihi: 20.07.2018 / Kabul Tarihi: 25.07.2018

Özet

Çocuklar, yaptıkları resimlerle kavram, algı, tepki, beceri, duygu ve düşüncelerini sözcüklerden daha güçlü ve etkili bir şekilde ifade ederler. Çocuğun çizgisel gelişimi, ilk karalamalarıyla başlamakta ve büyümesine paralel olarak çarpıcı ve ayırıcı özellikler barındıran çeşitli evrelerle gelişme göstermektedir. Bunlardan 4-7 yaş grubunu kapsayan Şema Öncesi Evre'de bulunan, Ankara ilindeki iki anaokulu ve dört ilkokuldaki 300 çocuğun yapmış olduğu resimler, elde edilen bilgi ve bulgular ışığında incelenmiş ve seramik yüzeylerde oluşturulan özgün kompozisyonlarda yorumlanmıştır. Çocukların resimlerinde en çok karşılaşılan figür ve şekillerin ele alınarak yorumlandığı çeşitli boyut ve formlardaki 13 adet çalışmada şamotlu kil, beyaz döküm çamuru ve renkli sırlar kullanılmış, en son aşamada çalışmaların tamamında yüzeyde parlaklık elde etmek için transparan sır uygulanmıştır.

Bu çalışmada, seramik malzemelerin kullanımının, çocuk resimlerindeki esnekliği ve hareketliliği en iyi yansıtabilecek alternatiflerden biri olabileceği düşüncesinden hareketle, seramiğin zengin şekillendirme olanaklarından faydalanılarak, iki boyutlu çocuk resimlerinin üç boyutlu formlarda hangi teknik ve yöntemlerle ve nasıl yorumlanabileceğinin ortaya koyulması, resim ve seramik sanatı gibi iki disiplinin ilişkisinden, zengin bir plastik dile sahip yapıtların üretilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Çocuk resimleri, sanat, seramik yüzeyler.

Abstract

Children express concepts, perceptions, reactions, skills, emotions and thoughts in a more powerful and effective way than words. The linear development of the child begins with its initial blackouts and develops in various stages parallel to its growth. There are striking and distinctive features in every stage. In this study, the pictures of the two pre-school children in Ankara and 300 children in four primary schools in the Pre-Schematic Phase covering 4-7 years of age were examined in the light of the obtained information and findings and interpreted in original compositions formed on the ceramic surfaces. 13 pieces of work with grog clay, white casting clay and colored glazes are all used in the last stage, transparence glaze has been used to obtain shine on the surface.

In this study, it is aimed to the usage of ceramics materials which is thought to be one of the alternatives that can best reflect the flexibility and mobility of children's drawings, ceramics' rich styling possibilities to reveal the techniques, which methods and techniques interpretation of children's two-dimensional pictures in three-dimensional forms. Thus, works are produced with a rich plastic language in relation to two disciplines such as painting and ceramics art.

Key Words: Art, ceramic surfaces, children's drawings.

Giriş

Resim sanatının büyük ustaları çocuk resimlerinden yararlanmışlardır. Klee'nin, Miro'nun, Olbuet'nin birçok resmi bu savı doğrular niteliktedir. Bedri Rahmi'nin birçok resminde ustaca kullanılmış bir çocuksuluk vardır. Fikret Mualla kimi resimlerinde sanki çocuk resimleriyle özdeşleşmek ister (Edgü,1980:39).

İlk defa Picasso, Bague, Juan Gris akademinin geleneksel resim yapma anlayışını terk ederek, çocukların ve yerlilerin biçim dilini kullanarak resim yapmışlardır. Böyle bir olgu içinde gelişen dışavurumcu resim sanatının düşünsel boyutları otoritelerce sorgulanmıştır. Fischer, dışavurumu amaçlayan sanatçıların çocuksuya dönmelerini "Kaynağa Dönüş" olarak nitelemiştir (Ayık, 2004:316).

Sanat ve çocuk birbiri ile örtüşen, sürekli değişen ve gelişen dinamik olgulardır. Çocuğun çizgisel gelişimi süreklidir. Çocuk bir günden diğer güne sıçrama yaparak bir evreden diğer bir evreye geçemez. Bu geçiş yavaş yavaş ve aşamalı olur (Artut,2013:237). Her evrede çocukların yaptığı resimleri niteleyen bazı çarpıcı ve ayırıcı özellikler bulunur. Çocuk resmindeki gelişimi beş evrede ele almak mümkündür:

¹ Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İstanbul, Türkiye.

E- posta: kadersurmeli@gmail.com

² Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara, Türkiye.

E- posta: feyzakosee@gmail.com

1. Karalama Evresi (2-4 Yaş)
2. Şema Öncesi Evre (4-7 Yaş)
3. Şematik Evre (7-9 Yaş)
4. Gerçekçilik (Gruplaşma) Evresi (9-12 Yaş)
5. Görünürde Doğalcılık Evresi (12-14 Yaş) (Yavuzer,2011: 31).

Araştırmamızın örneklemini oluşturan 4-7 yaş çocukları kapsayan “Şema Öncesi Evre”nin özelliklerine kısaca değinildiğinde; bu dönemde çocuk dış dünya ile kurduğu ilişkilerini giderek zenginleştirir. Görüş büyük ölçüde özeldir, duygularının, hayallerinin yansımasıdır. Vücut oranları ölçsüz, perspektif endişesi taşınmadan, sevdikleri renklerle resim yaparlar. Renk seçiminde boyaların büyük ve temiz oluşu sevdikleri bir eşya ya da giysinin rengi oluşu gibi faktörler rol oynayabilir. Şema öncesi evrede çocuklar genellikle yaptıkları resimleri göstermek ve açıklamak, özellikle kendilerinde iz bırakan olayları anlatmak isterler. Röntgen resim³ yapmaları, resimlerinde birden fazla mekan kullanmaları, düzleme özelliği, yaptıkları resimlerde bazı parçaları diğerlerine oranla daha büyük çizmeleri gibi özelliklerle karşılaşılabılır (Buyurgan,2007:56,57).

Çocuk, zihinsel gelişimine paralel olarak çevresindeki nesnelere daha iyi ayırt edebilir ve bu ilişkiyi resimlerine de yansıtır. Resimler eskisi kadar yalın değil, daha doludur. Önceden sadece ev çizerken artık evin yanında insanlar, ağaçlar, gökyüzünde bulut, kuş veya kelebek çizmektedir (Fotoğraf 16). Fakat parçalar arasında oran-orantı kavramı henüz gelişmediğinden evin etrafında çizdiği kelebek veya kuş, ev ile aynı boyutta, hatta daha büyük olabilir. Altı yaşından dokuz yaşına kadar çocukların sanatsal becerileri hızla gelişir. Bu evrede çocuk renk ve objeler arasındaki ilişkiyi keşfedebilir ve boyutları abartabilir. Çocuk, insan figürü çizerken başı da gövdeye oranla daha büyük çizebilir. Her ne kadar kavramları bağımsız bir biçimde anlatmaya çalışsa da karakteristik özelliklerinden çok kopmamaya dikkat ettiği sezilmektedir.

Bu araştırmada, Ankara'daki Zekiye Emin Kanipek Anaokulu, Aliye Yahşi Anaokulu, Kılıçalı Paşa İlkokulu, Mimar Kemal İlkokulu, Süleyman Uyar İlkokulu ve Özel Ankara Maya İlkokulu olmak üzere; iki anaokulu ve dört ilkokuldaki şema öncesi evrede bulunan 300 çocuğun yapmış olduğu resimler, elde edilen bilgi ve bulgular ışığında incelenmiş ve seramik yüzeylerde yorumlanarak özgün kompozisyonlar oluşturulmuştur. Tasarım sürecinin başlangıcında biçim ve içeriği oluşturmada belirleyici unsur olan yaratıcı çocuk resimlerindeki en sık kullanılan ağaç, ev, insan, kelebek, kuş, balık, araba, kalp, dere, bulut, balon vb. gibi figürler, çeşitli materyaller ve doku biçimleriyle zenginleştirilerek, farklı boyut ve formda 13 adet özgün kompozisyonda yorumlanarak kullanılmıştır.

Çocuk resimleri, tıpkı çocuk gibi esnek, hareketli ve sürprizlidir. Seramik malzemelerin kullanımının, çocuk resimlerindeki esnekliği, hareketliliği en iyi yansıtabilecek alternatiflerden biri olabileceği fikrinden hareketle; seramik malzemenin zengin şekillendirme olanaklarından faydalanılarak, iki boyutlu çocuk resimlerinin üç boyutlu formlarda hangi teknik ve yöntemlerle, nasıl yorumlanabileceği, bu araştırmanın çıkış noktasını ve problemini oluşturmaktadır.



Şekil 1. Resim uygulamalarından örnekler

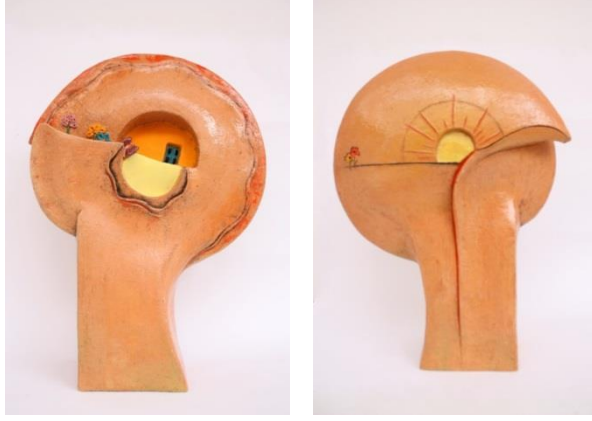
1. Şema Öncesi Dönem Çocuk Resimlerinin Seramik Yüzeylerde Yorumlanması:

Ankara'da bulunan 6 okulda, 4-7 yaş arasındaki (şema öncesi dönem) yaklaşık 300 çocukla çalışılmış, sevdikleri ve kendi seçtikleri konularda resim uygulamaları yaptırılmıştır (Şekil 1). Bu resimler incelenerek, özgünlük ve sık kullanıma göre seçilen figürlerin yorumlandığı, farklı materyal ve dokularla zenginleştirilen 8 adet üç boyutlu form ve 5 adet rölyef panodan oluşan toplam 13 adet özgün kompozisyon tasarlanmıştır. Nokta, çizgi, doku, leke, renk ve ışık gibi tasarım öğeleri ve kontrastlık, vurgu, hareket, yön, ritim, çeşitlilik, bütünlük ve devamlılık gibi tasarım prensipleri göz önünde bulundurularak

³ Röntgen Resim: Çocuk aynı anda görülmesi mümkün olmayan çeşitli manzaraları betimlemek için ilginç bir yöntem kullanır. Bir objenin içinde veya arkasında bulunan ve görünmemesi gereken şeyleri sanki görüyormuş gibi çizer. Bir evi önden çizerken aynı zamanda içine insanları da oturtur. Böylece evi saydamlaştırır. Bunun sonucunda 'saydam' ya da 'röntgen' çizim denen şeffaf resim ortaya çıkar; bu, Luquet'nin zihinsel gerçeklik diye tanımladığı evrenin belirleyici bir niteliğidir (Yavuzer, 2011: 46).

özgün biçimler ortaya konulması amaçlanmıştır. Biçim arayışlarında, seramiğin görsel anlatım zenginliği ve pişirim teknolojisi gibi birçok etken düşünülmüştür. Literatür tarama ve uygulanan çocuk resimlerinden elde edilen bulgulardan hareketle, tasarım öge ve prensiplerine göre tasarlanan eskizlerin ardından, şekillendirme aşamasına geçilmiştir. İnce öğütülmüş şamotlu kil ve döküm kili kullanılan çalışmalar, plaka yöntemi ile, döküm ve pres yöntemi ile ve ajur tekniği ile şekillendirilmiştir. Şekillendirme, kurutma ve rötuş işlemlerinin ardından, çalışmaların dayanıklılık kazanması için yapılan pişirim tekniği ve pişirme aralıkları belirlenmiştir. Ürünler, elektrikli fırında, iki farklı pişirme aşamasından geçmiştir. Bisküvi pişirimi olarak adlandırılan ilk pişirim 950°C de, sırlı pişirim olarak adlandırılan ikinci pişirim ise 1050°C de yapılmıştır.

1.1. Çalışma 1:



Şekil 2-3: Çalışmanın ön ve arka görünümü. Feyza Köse. 2016.

Çalışmanın Ölçüleri: 39x29 cm.

Kullanılan Malzeme: Şamotlu kil, sarı, yeşil, turuncu, kırmızı, mavi, mor ve şeffaf sır

Kullanılan Teknik: Plaka yöntemi, Serbest elle şekillendirme

Şamotlu kilden plakalar hazırlanarak şablon kalıp yardımıyla, dairesel ve dikdörtgen form oluşturulmuştur. Bu iki form belirli sertliğe geldikten sonra, hazırlanan balçıkla birbirlerine ekleme yapıp rötuşlanmış ve son şekli verilmiştir.

Asimetrik anlayışla tasarlanan çalışmada ön ve arka yüzeylerde farklı kompozisyonlar bulunmaktadır. Boşluk ve doluluk ilişkileri ile kontrastlık ve derinlik yaratılmıştır. Ajur tekniği kullanılarak açılan pencere çocuğun iç dünyasına yapılan yolculuğa bir göndermedir. Tercih edilen turuncu ve sarı sırlar da çocuğun canlı ve dinamik karakterini yansıtmaktadır. Safılığı, canlılığı, sıcaklığı, güveni, sosyalliği ve cesareti niteleyen turuncu, hayatı daha mutlu algılamayı da sağlar. Sarı ise güneşin parlaklığının, iyiliğin, mutluluğun ifadesidir ve yükselişi temsil eder. Çalışmanın arka yüzeyinde yer alan güneşin renkleri, ön yüzeye de taşınmıştır. Böylece denge ve devamlılık sağlanmıştır. Devamında, yukarıdan aşağıya doğru dikey hareket eden keskin bir hat yer almaktadır. Bu hatla biçim yarılarak derinlik yaratılmış, sonunda nötrlenmiştir. Çalışmanın kenarlarında, çocuk resimlerinin vazgeçilmez figürü olan çiçek formu, stilize edilerek uygulanmıştır. Form genel olarak, hem yumuşak geçişler, hem de keskin hatlardan meydana gelen bir yapıdan oluşmaktadır (Şekil 2-3).

1.2. Çalışma 2:



Şekil 4-5-6: Çalışmanın Ön ve Arka Görünümü. Feyza Köse. 2016.

Çalışmanın Ölçüleri: 41x17 cm.

Kullanılan Malzeme: Şamotlu kil, demir kablo, sarı, yeşil, pembe, turuncu, kırmızı, mavi, mor, siyah ve şeffaf sır

Kullanılan Teknik: Plaka yöntemi, Serbest elle şekillendirme

Çalışmanın yüzeyinde doku kullanmak yerine, perdahlanma yapılarak, yüzeyin kağıt kadar düz olması sağlanmıştır. Karşılıklı yüzeylere asimetrik yerleştirilen pencerelerdeki kız ve erkek figürlerinin yapımında metal kablolar kullanılmış, böylece form, yardımcı materyaller ile desteklenmiştir. Ajur tekniği ile oluşturulan pencere çocuğun iç dünyasına, duygularına gönderme yapmaktadır. Kompozisyon, üç boyutlu yüzeyde ışık gölge oyunları oluşturacak şekilde tanzim

edilmiştir. Çalışmanın tabanından başlayan geniş ve hacimli yapı, yukarıya doğru hızla daralmaktadır. Bu daralma, çalışmaya hem estetik hem de sağlam bir duruş kazandırmıştır.

Şema öncesi evrede renk seçimlerinde cinsiyete göre farklılıklar gözlenmektedir. Kız çocuklarının resimlerinde daha fazla renk kullanıldığı görülürken, erkek çocuklarının ise tek renk üzerinde yoğunlaştıkları fark edilmiştir. Bu gözlemden hareketle kız figürünün yer aldığı sol alt bölüm çiçek ve kelebek figürüyle bezenmiş, erkek figürünün yer aldığı sağ bölümün ise sade kalması sağlanmıştır. Böylelikle cinsiyet ve renk tercihleri arasındaki ilişki vurgulanmıştır.

Şema öncesi evrede mekan algısı gelişmeye başlar. Bu dönemde çocuklar resim kağıdının alt kısmını zemin olarak kullanır. Bu nedenle zemindeki yeşil renkli sırt ile çimen görüntüsü oluşturulmuştur. Çizgisel doku ve kullanılan renkle gözün ayırt edebileceği şekilde vurgulanmıştır.

Çalışmanın arkasındaki iç bükey yüzeyde yer alan ev figürü çizgisel arayışlarla desteklenmiştir. Evin yarı açık görünen kapısı ile yüzeyde hareket sağlanmıştır. Çocukların resimlerinde ev figürleri erken yaşlarda belirmeye başlar. Ev, çocukların duygu dünyasında güvenin simgesidir. Sevdiği güven duyduğu her şey oradadır. Ailesi, yatağı, oyuncakları kısaca çocuğun duygusal yaşamında rol oynayan tüm unsurlar ev içinde yer alır. Evin yarı açık kapısı ile bir taraftan bu güvenli dünyaya aralanırken, diğer taraftan dış dünyayla kurduğu ilişkiye gönderme yapmaktadır.

Çalışma, çamurun kendi doğal rengi üzerine yeşil, kırmızı, mor ve mavinin harmanlandığı bir renk anlayışına sahiptir. Püskürtme tekniği ile uygulanan tabandaki yeşil dışında, çalışmanın geneli fırça ile sırlanmıştır. Şeffaf sırt uygulanan çalışma, 1050°C de sırlı pişirim ile tamamlanmıştır (Şekil 4-5-6).

1.3. Çalışma 3:



Şekil 7: Çalışma 3. Feyza Köse. 2016.

Çalışmanın Ölçüleri: 38x11 cm, 35x9,5 cm, 27x8 cm.

Kullanılan Malzeme: Şamotlu kil, beyaz, siyah, kahverengi, sarı, yeşil, pembe, turuncu, kırmızı, mavi, mor ve şeffaf sırt

Kullanılan Teknik: Plaka yöntemi, Serbest elle şekillendirme

Şamotlu kilden plakalar, belirlenen ölçüler doğrultusunda kesilerek hazırlanmıştır. Kesilen her bir parça belirli kuruluğa ulaştıktan sonra, tasarıma uygun olarak masa üzerinde yatay durumdayken birleştirilmiş ve destek yardımıyla ayakta duracak kıvama gelmesi için biraz daha kurumaya bırakılmıştır. Sonrasında ayağa kaldırılan formlara kendi içlerinde bütünlük sağlanması baz alınarak belirlenen ekleme işlemleri denetimli şekilde yapılmış ve son şekli verilmiştir.

Formun kütleli duruşu deforme edilmiş, döndürülen yüzeyde akışkan bir hareket sağlanmıştır. Çalışmanın etrafında dolandıkça değişen estetik bir yapı hakimdir. Rölyef ve belirgin kontur çizgileri biçimi oluşturan belirgin özelliklerdir. Üç çalışmanın formu da bütünlük içerisinde (Şekil 7).

Çocuk resimlerinde sıkça rastladığımız ev figürleri onların duygusal yaşamlarının merkezini oluşturur. İç dünyalarını bize ev figürleriyle anlatırlar. Ev çocuğun yaşadığı mutluluğu, sevinci, heyecanı, hüznü, karamsarlığı ifade eder. Psikolog J. Royel, evin çocuk için anlamını açıklarken şöyle der: "Çocuk için ev ana rahmidir, anne kucağıdır, anne korumasıdır ve anne sevgisidir, ailedir, gelenektir, költürdür ve nihayet evrendir" (Çankırılı,2014: 265). Ayrıca Çankırılı, (2014:268) çocuk resimlerinde çatı için şu ifadeleri kullanır: Evin üstündeki üçgen çatı bir anlamda insan başını temsil eder. Bütün sıkıntıların, mutsuzlukların ve problemlerin kaynağı baş (beyin) olduğu gibi, çözümü de başta. Baştaki birçok detay (düşünme, hatırlama, hayal kurma, üzüntü, sevinç, hırs, öfke, uyumsuzluk vb.) çocuk, anne ve baba üçlüsü arasında problemler yaşanmasına yol açar. İnsan için baş (beyin- zeka) ne kadar önemli ise; ev içinde çatı o kadar önemlidir.

Çocuğun dünyası gibi doğal ve duru anlatıyı yansıtabilmek için, fon olarak kilin doğal renginin bozulmadığı çalışmada, çocukların genellikle tercih ettiği canlı renkler kullanılmıştır. Çizgi, yön ve renk kontrastlarının oluşturulduğu çalışmada, çocuk resimlerinde sıkça karşılaşılan çiçek, kuş ve ev figürlerinin bir araya getirildiği bir kompozisyon oluşturulmuştur. Kuş figürleri, çocuğun özgürlük duygusunu simgelemektedir.

1.4. Çalışma 4:



Şekil 8-9: Çalışmanın Ön ve Arka Görünümü. Feyza Köse. 2016.

Çalışmanın Ölçüleri: 35x27 cm.

Kullanılan Malzeme: Şamotlu kil, sarı, yeşil, pembe, turuncu, kırmızı, mavi, mor, siyah, şeffaf sır

Kullanılan Teknik: Plaka yöntemi, Serbest elle şekillendirme

Bir tarafı alçak diğer tarafı yüksek yapılan formdaki zıtlık; eğri, düz çizgiler ve geometrik şekillerin bir arada kullanımı; rölyefin yarattığı doku ve renk kullanımındaki çeşitlilikle hareket sağlanmıştır. Objeler tüm yüzeye dağınık bir şekilde yerleştirilmiştir. Perspektif ilişkisi görülmemektedir. Çünkü şema öncesi evrede henüz perspektif algısı gelişmemiştir.

Çalışmanın ön yüzeyinde, iki uçta bulunan güneş, aşağısında da balonlar sayesinde havalanan bir ev imgesi bulunmaktadır. Evin çatısıyla hemen hemen aynı büyüklükte olan balonlar, çocuğun obje ile gerçek arasındaki bağlantıyı henüz kuramamasını yansıtmaktadır. Havada süzülüyormuş gibi algı yaratan ev imgesi, kompozisyona hareket katmakta, onu çevreleyen çizgilerin arasına siyah sır sürülerek derinlik hissi sağlanmaktadır. Evin üst tarafında stilize edilmiş kuş figürleriyle, arka yüzeydeki güneşin doğduğu dağların biçim olarak benzerliği, ritm ve bütünlük yaratmaktadır.

Arka yüzeyde köşeli ve geometrik çizgilerle oluşturulan ev imgesi genel formun yapısına uygun şekilde hareketlilik göstermektedir. Sağa doğru devam ederek gittikçe daralıp tek bir noktada birleşen formda, ev imgesi perspektif algısı yaratmaktadır. Kompozisyonun alt kısmında çocuk bahçelerinin renkli ve sıcak görünümü yansıtılmıştır. Merkezdeki tahterevallinin her iki ucunda asılı balonlar ile çalışmanın ön yüzeyine gönderme yapılmıştır. Etrafında yer alan ağaç ve çiçek figürleri doğadan izler taşımakta ve kompozisyonu tamamlamaktadır. Çankırılı'ya göre (2014:285) çiçek figürleri mutluluğu temsil etmektedir; mutlu evlerin bahçelerinde ve giriş yolunun iki tarafında mutlaka çiçek figürleri görülür. Çiçeklerin mutlaka açmış taç yaprakları ve bir sapı vardır. Çiçeğin olduğu yerde çoğunlukla sarıya boyalı, ışık saçan bir güneş, açık bir hava ve kuşlar vardır. Çocuk için rahatlıkla çiçeğin mutluluk ve neşe sembolü olduğunu söylenebilir.

Sağ üstte yer alan bulutlar ile hissedilen yumuşak formun biçimsel hareketi çalışmanın dış yüzeyine de taşınmıştır. Böylelikle çalışmanın hem ön hem arka kompozisyonları arasında uyum sağlanmıştır. Rengin net çıkması amacıyla bisküvi pişirimi öncesinde sırlanacak yüzeylere sulandırılmış döküm kili sürülmüştür. Renk olarak sarı, yeşil, pembe, turuncu, kırmızı, mavi, mor ve siyah kullanılmıştır. Sırlama işlemi fırça ile yapılmış ve kompresör yardımıyla az miktarda şeffaf sır uygulanmıştır (Şekil 8-9).

1.5. Çalışma 5:



Şekil 10-11: Çalışmanın Ön ve Arka Görünümü. Feyza Köse. 2016.

Çalışmanın Ölçüleri: 32,5x16,5 cm.

Kullanılan Malzeme: Şamotlu kil, sarı, yeşil, pembe, turuncu, kırmızı, mavi, mor, siyah, şeffaf sır

Kullanılan Teknik: Plaka yöntemi, Serbest elle şekillendirme

Üç boyutlu heykel formundaki çalışmada biçimsel olarak dinginlik hakimdir ancak kompozisyonun ortasında derinlik duygusunu arttırmak amacıyla kesilerek çıkarılan parça, çalışmaya hareket katmıştır. Bu hareketliliği destekleyen, farklı

kaçış çizgilerinin olması çalışmayı zenginleştirmiştir. Formdaki çukurun dış yüzeyindeki yüksek bombe ile kontrastlık oluşturmakta ve ışık gölge etkisini güçlendirmektedir. Ön sağ kısımda bulunan ağaç imgelerinde yeşilin farklı tonları kullanılmıştır. Karşısında bulunan uğur böcekleri birbirlerini takip edencesine, hareketli kurgulanmıştır. Bu da kompozisyona ifade zenginliği katmaktadır. Kehnumuyi (2013:61) çocuk resimlerindeki figürleri şöyle ifade etmiştir, çocuk, resmine ne denli çok böcek motifi koyarsa, kompozisyonunu o denli zengin kılmış olur. Bitkiler, otlar, ağaçlar, dallar, yüzlerce çiçek biçimleri tümü el ele vermiş, bir şenlik ve bağlılık içinde pırlı pırlı oynuyorlar.

Çalışmanın arka üst kısmında bulunan güneş imgesinde canlı sarı sır tercih edilmiştir. Güneşin yansıttığı ışığı çağrıştıran çizgisel arayışlar, çocuğun doğumuyla başlayan ve ilerleyen zaman dilimine vurgu yapmaktadır. Hemen altında çocuk resimlerinde sıkça rastlanılan yan yana sırayla dizilmiş bulut figürü bulunmaktadır. Kompozisyonun alt kısmına bakıldığında ev ve çatısını tamir eden iki çocuk figürü bulunmaktadır. Henüz perspektif algısı oluşmayan çocuk, kağıda çizeceği nesnenin resmini düz bir şekilde çizer ve bu da düzleme özelliği olarak adlandırılır. Karşıdan görüldüğü şekilde çizgisel olarak yansıtılan merdiven figüründe, düzleme özelliği ile karşılaşılmaktadır. Çankırılı'ya göre (2014:271) merdiven figürü; bir hedefe ve ideale ulaşmak için kat edilecek aşamaları temsil eder. Bir başka açıdan baktığımızda çocuğun sorumluluk almaya hazır olduğunu gösterebilir (Şekil 10-11).

Şema öncesi evrede mekan algısı gelişmeye başlayan çocuk, resimlerinde yaptığı figürleri bir ve ya birde çok zemin üzerine çizmektedir. Burada da figürlerin bir zemin çizgisi üzerine yerleştirilmiştir. Kilin doğal rengi üzerine alçak rölyef yapılmış böylelikle sırlanmış figür ile zemin arasında kontrast oluşturulmuştur. Rölyef çizgisel dokuyla güçlendirilmiş ve canlı renklerle sırlanarak çarpıcı bir görüntü sunmaktadır. Kırmızı, mavi, lacivert, sarı, yeşil, mor ve turuncu dengeli bir şekilde kullanılmıştır. Sırlama işlemi fırça yardımıyla yapılmış ve kompresör aletiyle az miktarda şeffaf sır uygulanmıştır.

1.6. Çalışma 6:



Şekil 12-13: Çalışmanın Ön ve Arka Görünümü. Feyza Köse. 2016.

Çalışmanın Ölçüleri: 28,5x34 cm.

Kullanılan Malzeme: Şamotlu kil, sarı, yeşil, pembe, turuncu, kırmızı, mavi, mor, siyah, şeffaf sır

Kullanılan Teknik: Plaka yöntemi, Serbest elle şekillendirme

Çalışma plaka yöntemiyle oluşturulmuş iki farklı parçanın, çentiklenip sulandırılmış çamurdan hazırlanan balçık sürülerek birleştirilmesiyle oluşmuştur. Yapıştırılan parçaların kenarları modelaj kalemle düzeltilmiş ve ıslak bir sünger yardımıyla temizlenmiştir. Tasarım, ana formun üzerine rölyef tekniği kullanılarak uygulanmıştır. Kuruma işlemi gerçekleştirildikten sonra renklerin daha canlı ve net olarak ortaya çıkması için figürlerin üzerlerine beyaz astar sürülmüştür ve 950°C de bisküvi pişirimi yapılmıştır. Ardından, astarlanmış yüzeyler zımparalanmış ve fırçanın yüzeyde kolay hareket etmesi sağlanmıştır.

Kompozisyonda odak noktası denizdir. Çocuk resimlerinden yola çıkarak mavi renk ile sırlanmış ve çizgisel dokularla hareket sağlanmıştır. Bu evrede çocukların, resimlerinde biçim ve renk olarak doğaya bağlı kaldıkları gözlemlenmiştir. Bu sebeple kompozisyondaki ağaçları renklendirirken yeşili kullandıkları görülür. Bu renk canlılığı, heyecanı ve verimliliği simgeler. Kompozisyonda rölyef tekniğinin uygulanması ve renk oyunları, ışık gölge etkisini oluşturmaktadır. Sağ üst köşede bulunan güneş imgesi sarı renkte sırlanmıştır. Sol alt tarafta bulunan anne ve baba figürlerinin arabadan daha büyük çizilmesi, çocuğun parça ve bütün arasındaki oranı henüz zihninde sağlayamadığından kaynaklanır. Bu figürlerin altında yer alan doku ile, biçimi desteklemek için zemin hareketlendirilmiştir. Aynı doku ve leke düzeni şemsiyenin üzerine de taşınarak devamlılık ve denge sağlanmıştır. Bu evrede çocuğun mizah duygusu gelişmeye başlar. Arabaya çizilen gülen yüz, bu özelliği yansıtmaktadır. Uçan kuş, arabadan çıkan duman figürlerin hareket halinde olduğunu göstermekte ve çalışmaya dinamizm kazandırmaktadır. Çalışmanın arka yüzeyinde tamamen sezgisel içsel bir anlatım vardır. Düş gücü, fanteziye dönük masalsi bir anlatım biçimiyle sunulmuştur. Çalışmanın ön yüzeyindeki zaman dilimi gündüzdür ve burada çocuğun özlemine duyduğu doğa figürleri işlenmiştir. Arka yüzeyinde ise, gece ve gecenin getirdiği hayaller yer almıştır (Şekil 12-13).

Resimsel dokular yakalanabilmesi açısından zemin doğal renginde bırakılıp, figürlerde renkli tonların kullanılması, hem ışık-gölge, hem de derinlik hissi oluşturması bakımından önem taşımaktadır.

1.7. Çalışma 7:



Şekil 14: Çalışma 7. Feyza Köse. 2016.

Çalışmanın Ölçüleri: 39x57 cm.

Kullanılan Malzeme: Şamotlu kil, sarı, yeşil, pembe, turuncu, kırmızı, mavi, mor, siyah, şeffaf sır

Kullanılan Teknik: Plaka yöntemi, Serbest elle şekillendirme

Yatay dikdörtgen olarak tasarlanan çalışma rölyef tekniği ile üretilmiştir. Belirlenen ölçülerde plaka üzerine ekleme işlemi yapılarak şekil verilmiştir. Rölyef tekniği ile oluşturulması nedeni ile derinliği artırılmış ve ışık gölge ilişkisi ile zenginlik kazandırılmıştır. Farklı yüzey arayışlarına gidilerek düzlemde üç boyutlu etki oluşturulmuştur. Zeminde alçaklık yükseklik ve çizgisel dokularla resimsel bir derinlik hissi hakimdir.

Bu çalışmada biçim olarak çizgisel dokular kullanılmıştır. Çizgisel dokuların hareketiyle dalga görüntüsü oluşturulmuştur. Mavi rengin açık, orta ve ara tonları kullanılarak, ışık gölge ilişkisi vurgulanmaktadır. Balık formları rölyef tekniğiyle yüzeye simetrik ve asimetrik olarak yerleştirilmiştir. Balıkların üzerlerine yapılan dokular ile balıklara boyut kazandırılmıştır. Kullanılan eğri çizgi ve dokular çalışmanın hareket ve ritim kaynağını oluşturarak, çalışmayı monotonluktan kurtarmıştır.

Kompozisyonun sol tarafında bulunan ev figürü, geometrik çizgilerle oluşturulmuştur. Evin etrafı derin kontur çizgisiyle geçilmiş ve çocuksu özellik yansıtılmıştır. Evin çatısında modelaj kalemı yardımıyla dokusal arayışlara gidilmiştir. Uygulanacak rengin net çıkması istenen yerlere beyaz astar ve derinlik hissini vurgulamak amacıyla da kontur çizgilerinin arasına siyah rengin yedirilmesi ile yapay bir ışık gölge oyunu sağlanmıştır. Evin kapısında beyaz astar üzerine çalışmanın genelinde hakim olan renkler, lekeler halinde kullanılmıştır. Böylelikle çalışmanın sağ tarafında başlayan renkler birbirini takip ederek çalışmaya görsel bütünlük sağlamıştır. Çalışmanın yapısına uygun olması ve hareketli formların daha fazla göze çarpması amacıyla zeminde toprağın rengi üzerinde değişiklik yapılmamış, sadece şeffaf sır uygulanmıştır.

Çalışmanın en altında bulunan yüzey, taş dokusu kullanılarak yapılmıştır ve toprak görüntüsü oluşturulmuştur. Bu dokunun vurgulu görünmesi için fırça yardımıyla kahverengi sır uygulanmış ve ıslak bir sünger yardımıyla silinmiştir. Dokulu yüzey ve çizgisel hareketler karşı karşıya gelerek yüzeyde hareket sağlanması amaçlanmıştır. Bu özelliklerle çalışmanın plastik değeri ortaya çıkmış ve yüzey zenginleştirilmiştir. Yüzeydeki kıvrımlar, oyuklar ve dokular sayesinde birçok açık ve koyu tonlarla karşılaşmaktadır. Kompozisyonun üst kısmında kısıtlı alanda uygulanmış doku etkisi ise alt taraftaki yoğun hareketi dengelemektedir. Hemen sol tarafta yukarıya doğru ilerleyerek, güneşe kadar uzanan ağaç figürü bulunmaktadır. Ağacın yapraklarını dökmüş olduğu görülmektedir. Kullanılan sarı ve yeşil renkleri ile sonbahar havasının sezildiği çalışma, çocuksu bir anlatım dili ile sunulmuştur (Şekil14).

1.8. Çalışma 8:



Şekil 15: Çalışma 8. Feyza Köse. 2016.

Çalışmanın Ölçüleri: 35x35 cm.

Kullanılan Malzeme: Şamotlu kil, sarı, yeşil, pembe, turuncu, kırmızı, mavi, mor, siyah, şeffaf sır

Kullanılan Teknik: Plaka yöntemi, Serbest elle şekillendirme

Tasarım alçı kalıp ve beyaz döküm kili kullanılarak şekillendirilmiştir. Dairesel düzlem iç bükey tabak formunda tasarlanmış ve alçıdan kalıbı alınmıştır. Kalıba dökülen kil, kalıbın su emme özelliği ile belirlenen et kalınlığına gelince kalıptan çıkarılmış ve ıslak sünger yardımıyla istenmeyen izler temizlenmiştir. Deri sertliğine ulaşıncaya belirlenen ekleme işlemleri yapılmıştır.

Şema öncesi evrede ayrıntıların çoğaldığını, nesnelerin kağıda bir düzen içerisinde yerleştirilmeye başlandığını ve zemin çizgisinden başlayarak resimlendiğini görmekteyiz. Kompozisyon, doğanın parçası olan ağaç, toprak ve hayvanların bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Dairesel içbükey tabağın iç yüzeyi tuval gibi kullanılarak resimsel izler taşımaktadır. Öğeler yüzeye yakın şekilde kabartılmıştır. Kompozisyonun solunda yer alan deve formu, büyüklüğünden dolayı ilk olarak göze çarpmakta, en büyük ve en önde biçimi oluşturmaktadır. Arka planda hareketli tasarlanan hayvanların (kuş, kelebek, böcek ve örümcek gibi) deve formundan daha küçük ele alınmasıyla perspektif hissi sağlanmıştır. Çankırılı (2014:286); çocuk resimlerinde hayvan figürlerini şöyle ifade etmiştir; ev dışında tavşan, koyun, kuzu, kedi, köpek figürleri tabiattaki canlılığı ifade eder. Evin bahçesinde kulübesinde veya kulübe önünde tavşan ve köpek; evin içinde bir köşede kedi, kafeste kuş, akvaryumda balık çocuktaki hayvan sevgisini ve dostluğunu sembolize eder.

Çalışmanın alt kısmında bulunan çizgisel dokular, objelerin aynı yükseklikte olduğu halde, eskitme işlemi uygulanarak ikinci planda görünmesi sağlanmıştır. Şema öncesi evrede, çocuklar dış dünyayla ilişki kurmaya ve nesneleri ayrıntılarıyla çizmeye başlarlar. Bu özellik çalışmanın sağında ve solunda yer alan ağaç figürlerinde de görülmektedir. Soldaki kaktüs formu dikenleriyle birlikte, sağ tarafta bulunan ağaç formu ise meyveleri ile birlikte resimlenmiştir. Ağacın dalında kuyruğuyla baş aşağıya asılan kediyi mizahi bir üslupla ifade etmiştir. Bu figürler sırlanırken çocuk resimlerine bağlı kalınmış ve sarı, turuncu, yeşil gibi parlak renkler tercih edilmiştir.

Sol üst köşedeki güneş formunun etrafında birbirini dağınık bir şekilde takip eden stilize edilmiş kuş figürleri, formun yuvarlaklığını desteklemekte ve beyaz zemin üzerinde siyahın kullanılmasıyla güçlü bir kontrast oluşturulmaktadır. Çalışmada yalın bir anlatım egemendir (Şekil 15).

1.9. Çalışma 9:



Şekil 16: Çalışma 9. Feyza Köse. 2016.

Çalışmanın Ölçüleri: 43x43 cm.

Kullanılan Malzeme: Şamotlu kil, sarı, yeşil, pembe, turuncu, kırmızı, mavi, mor, siyah, şeffaf sır

Kullanılan Teknik: Plaka yöntemi, Serbest elle şekillendirme

Çalışma daireysel, dış bükey disk şeklinde tasarlanmış ve rölyef arayışlarına gidilmiştir. Çevresinde yer alan dalgalı süslemenin içindeki tasarımda bir kutlama havası yaratılmak istenmiş, kullanılan renklerle de bu atmosfer desteklenmiştir. Diğer çalışmalarda olduğu gibi şeffaf sır uygulanan zeminde kilin doğal rengi üzerinde canlı renkler kullanılmış ve bütünlük sağlanmıştır. Üst kısımda dalgalı biçimdeki ipin yatay; ona asılı duran balon, yıldız ve bulutların ise dikey hareketi kontrast ve çeşitlilik sağlamaktadır. İmgeler, çizgi, rölyef ve kazıma teknikleri kullanılarak şekillendirilmiştir. Modelaj kalemiyle kazınan alanların içine renkli sır uygulanmıştır. Mor, pembe, yeşil, turkuaz mavisi, lacivert ve beyaz gibi sıcak ve soğuk renkler bir arada kullanılmıştır.

Çocuk resimlerinde ağaç sık karşılaştığımız figürler arasında yer alır. Ağaçlar meyveli ise, bolluk ve bereketi sembolize eder. Meyveli ağaç aynı zamanda başarı, yardımlaşma, hediyeleşme ve işbirliği anlamına gelebilir. Çalışkan, bağımsız, sorumluluk alabilen, özgüveni yüksek çocukların ağaç figürleri daima meyveli olup; kırmızı, yeşil ve sarı renklerle boyanmıştır (Çankırılı:2014:285). Çocuk resimlerinde sık görülen çam ağacı rölyef etkide çalışılmıştır. Renklerin daha net ortaya çıkması amacıyla önce beyaz astar sürülmüş ve açık yeşil, sarı tonlarda sırlanmıştır. Kazınarak yapılan oyuklar meyve formunu oluşturmaktadır ve içerisine kırmızı sır doldurularak renklendirilmiştir. Açık ton üzerinde uygulanan koyu kırmızı renk güçlü bir kontrastlık yaratmaktadır. Ayrıca ağacın biçim olarak köşeli yapısı üzerinde, daireysel olarak uygulanan meyve formu ile perspektif algısı oluşturulmuştur.

Şema öncesi evrede çocuklar çizdikleri figürleri ayrıntılarıyla aktarmaya başlar. Bu evre öncesinde tek renk kullanan çocuk artık çizgi halinde bulunan yüzeylerin içlerini renklendirmektedir. Çalışmanın sol ve orta tarafında insan ve hayvan figürleri bulunmaktadır. Figürler göz, ağız, saç, el ve ayak gibi ayrıntılarıyla resmedilmektedir. Kontur çizgileriyle oluşturulan hayvan

figürü, yer çizgisi üzerinde durmaktadır. İnsan figürleri ise arkasında bulunan kanatlar ile havada uçuyormuş gibi görülmektedir. Bu hareketlilik, çalışmaya ritim ve canlılık duygusu katmakta ve formu çerçeve gibi saran yüzey arasındaki bağlantıyı kurmaktadır.

Çalışmada derinlik yoktur, fakat kompozisyonun ortasına yerleştirilen insan figürlerinin, birinin aşağıda, diğerinin yukarıda bulunması perspektif algısı uyandırmaktadır. Ayrıca formun ana yapısı, etrafını saran süslemeler ve çizgisel arayışlar, dış bükey yüzeyde kontur etkisi oluşturan gölgeler yaratmaktadır (Şekil 16).

1.10. Çalışma 10:



Şekil 17-18: Çalışmanın Ön ve Arka Görünümü. Feyza Köse. 2016.

Çalışmanın Ölçüleri: 17,5x22,5 cm.

Kullanılan Malzeme: Şamotlu kil, sarı, yeşil, pembe, turuncu, kırmızı, mavi, mor, siyah, şeffaf sır

Kullanılan Teknik: Plaka yöntemi, Serbest elle şekillendirme

Tasarımda planlandığı gibi üç boyutlu form, kalıp yöntemiyle şekillendirilmiştir. Form estetik yapısı, üretim şekli ve kullanım fonksiyonları göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. Hazırlanan alçı kalıbın içerisine döküm kili yavaşça boşaltılmış ve çamurun içerisindeki suyun kalıp tarafından emilmesi sonucu istenilen et kalınlığına ulaşıncaya kalıptan çıkarılmıştır. Formun yüzeyine istenilen desen çizilmiş ve keskin uçlu modelaj kalem yardımıyla belirlenen kısımlar çıkarılmıştır. Döküm yöntemiyle oluşturulan bu çalışma, kalıptan çıkarıldıktan sonra kontrollü şekilde deforme edilmiş ve yan yana getirilmiştir. Böylelikle ortadan basık yukarıya doğru açılarak oluşan esneme çalışmayı rahatlatmış ve hareketlilik katarak monotonluktan kurtarmıştır.

Çalışmanın zemininin yere değmemesi, çocuğun aileye olan bağlılığının sosyal çevreyle birlikte yavaşça azaldığını vurgulamaktadır. Resim uygulamalarından kesitler alınarak oluşturulan tasarımda geometrik çizgiler, eğriler, daireler ve resimsel öğelerden oluşan bir hareketlilik hakimdir. Bu hareketlilik formun tüm yüzeyine eşit şekilde dağılmaktadır. Formların birbirini takip eden yüzeylerinde aynı desenler uygulanmış, farklı renklerde sırlanmıştır. Böylelikle biçimsel devamlılık sürerken, renk çeşitliliğiyle de görsel bir anlatım zenginliği sunulmaktadır.

Seramik formda ilk olarak turuncu ve beyaz renk dikkat çekmektedir. Düzenlemede evin çatısında turuncu renk kullanılarak tuğla görünümü elde edilmiş, beyaz renk ise zemin rengi olarak belirlenmiştir. Beyaz rengin üzerinde kırmızı, yeşil, mor, mavi, pembe, sarı renkleri uygulanmış ve zemin rengi geri plana atılarak renkler ön plana çıkmıştır. Buda çalışmada kontrastlık oluşturulmuştur. Evin çatısındaki tuğla görünümü formun alt yüzeyine de taşınarak yüzeyler arasında renk geçişi sağlanmış ve denge kurulmuştur.

Üç boyutlu formda derinlik hissi, boşluk doluluk etkisiyle dengeli bir şekilde çözümlenmiştir. Formun ön yüzeylerinde ajur tekniği uygulanarak çıkarılan parçaların oluşturdukları boşluk, çalışmada derinlik hissi uyandırmaktadır. Formun sağ ve sol yüzeylerinde aynı şekilde çıkarılan parçalar ön yüzeydeki boşluğa gönderme yapmaktadır. Böylelikle formun tüm yüzeyleri arasında bir armoni oluşmakta, ayrıca ışık gölge ilişkisi sağlanmaktadır (Şekil 17-18).

1.11. Çalışma 11:



Şekil 19: Çalışma 11. Feyza Köse. 2016.

Çalışmanın Ölçüleri: 46x81 cm.

Kullanılan Malzeme: Döküm kili, sarı, yeşil, pembe, turuncu, kırmızı, mavi, mor, siyah, beyaz ve şeffaf sır

Kullanılan Teknik: Plaka yöntemi, Serbest elle şekillendirme

Duvar panosu olarak tasarlanan çalışmanın kompozisyonu, çocukların uyguladığı resimlerden kesitlerin yer aldığı farklı boyutlardaki parçaların bir araya getirilmesiyle oluşmuştur (Şekil 19).

Modüler yapıya uygun olarak çoğaltılmış olmasına rağmen, modüler bir hareket barındırmayan çalışmada, pres yöntemi kullanılmıştır. Sıvı halde bulunan döküm kili alçı plakaların üzerine dökülüp deri sertliğine ulaşınca kadar bekletilmiş ve ele yapışmayacak kıvama gelince plakalar üzerinden toplanarak yoğrulmuştur. Tasarımdaki her bir parça, belirlenen ölçülerde alçı kalıpların kazınmasıyla hazırlanmıştır. Döküm çamurunun su oranı azaltılarak doğru kıvama getirildikten sonra, hazırlanmış kalıbın içerisine basılarak şekillendirilmiştir. Büyük bir titizlikle çoğaltılan parçaların kalıptan çıkartılırken deformasyona uğramamasına özen gösterilmiştir. Aksi halde yan yana ve alt alta sıralanan parçalarda, et kalınlığı, pişme renkleri, üretim izleri, küçülme oranları sonucunda oluşabilecek, bütünlüğü ve devamlılığı bozacak istenmeyen durumlar ortaya çıkabilmektedir. Form, ince dikdörtgen tahta plaka üzerine silikon yardımı ile yapıştırılmış ve birleşme noktalarına ağırlık konularak kuruma işlemi denetimli bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bütünü oluşturan her bir kare üç eşit parçaya ayrılmış, her parçada farklı anlatımlara yer verilmiştir. Parçalarda yukarıda gökyüzü, ortada yeryüzü, aşağıda deniz bulunmaktadır. Birçok farklı öğenin bir araya getirilmesiyle oluşan düzenlemede bütünün içinden alınan ağaç, lale ve bulut imgeleri yatay veya dikey şekilde aralara yerleştirilmiştir. Bu şekilde kompozisyon rahatlatılmış ve tekdüzelikten uzaklaştırılmıştır. Pano yatay olarak kurgulanmış ve asimetrik bir denge sağlanmıştır. Aynı zamanda çalışma biçimsel olarak çok parçalı, oranlı, tekrarlı, ritmik öğelerle kendini gösteren ve devamlılık getiren bir hareketlilik taşımaktadır. Farklı açılardan bakıldığında ise değişen ışık ve gölge ilişkisi dikkat çekmektedir. Zeminin beyaz renkte bırakılıp üzerindeki objelerin sıcak ve soğuk renklerde sırlanmasıyla kontrastlık oluşturulmuştur.

Renklerin kurallara uygun ve uygun olmayan birleşimleri, çeşitli renklerin karşıtlıkları, bir rengin bir diğerini kaplaması, renkli yüzeylerin çeşitli formların sınırlarıyla tanımlanması, bu sınırların aşılması, yüzeylerin karışması ve keskince ayrılması... Tüm bunlar sanatsal olanaklara müthiş ufuklar açar (Kandinsky,2013:93).

1.12. Çalışma 12:



Şekil 20: Çalışma 12. Feyza Köse. 2016.

Çalışmanın Ölçüleri: 42x37 cm.

Kullanılan Malzeme: Şamotlu kil, kırmızı, mavi, sarı, yeşil, mor, turuncu, pembe, siyah, beyaz ve şeffaf sıra

Kullanılan Teknik: Plaka yöntemi, Serbest elle şekillendirme

Şema öncesi dönem çocuğunun gündemi ailesi ve sevdiği kişiler olduğundan, aile konulu resim yapmayı severler. Çocuk bir aile resminde annesi, babası, kardeşleri arasında olan ilişkileri ele alır, böylece adeta bir psikolojik düşünce davranışı ortaya çıkmış olur. Küçük yaştaki çocuk bu tür bir konuyu süsleme biçimleriyle oluşturmayı sever. Çocuklar kendilerince yakıştırdıkları bazı öznel nitelikler bulurlar; örneğin: baba gözlük takar, kravatlıdır, anne güzel ve şık bir elbise giyer, ablanın da kolyesi veya renkli bir bluzu vardır. Bu ayrıntıları çocuk son derece coşku ve inançla boyar, süsler (Kehnemuyi,2013:137).

Bu çalışmada, çocuğun ebeveynlerine duyduğu sevgi işlenmiştir. Kompozisyon, çocuğun resimlerinde çizdiği objeler ve renkler ile desteklenerek oluşturulmuştur (Şekil 20).

Çalışmada dikdörtgen kaide üzerinde anne ve baba figürleri bulunmaktadır. Bu iki figürün etrafından yukarıya doğru uzanan demir çubuklar bulunmaktadır ve üzerine bulut, kalp, çiçek, lale gibi resimsel ve geometrik figürler yerleştirilmiştir. Çalışmanın kaide bölümünde güçlü ve stabil bir yapı hakimken, demir kabloların sağ ve sola doğru açılarak esneyen yapısı çalışmayı rahatlatmıştır. Bu etrafa yayılıyormuşçasına hissedilen etki çocuğun büyüyen sevgisini temsil etmektedir. Aynı zamanda objelerin önden geriye doğru farklı yönlere açılması ile çeşitli açılardan bakıldığında çalışmada yapay bir derinlik

hissi uyandırılmış ve hareket sağlanmıştır. Formların farklı yönlerde dağılımı, farklı yükseklik ve büyüklüklerden oluşması kompozisyonu zenginleştirmiştir.

Şema öncesi dönem resimlerinde kullanılan renkler çocuğun duygu dünyasını temsil etmektedir. Bu dönemde çocuklar sevdiği insanı resmederken kendi sevdiği renkleri tercih etmektedirler. Bu da çocuğun iç dünyasındaki sevgiyi renkler yoluyla aktardığını göstermektedir. Kaide renklendirilirken kilin doğal rengi görünecek şekilde planlanmış ve az miktarda yeşil sır kompresör yardımıyla püskürtülmüştür. Anne figürü turuncu ve sarı gibi sıcak renklerde sırlanırken, baba figürü de siyah ve beyaz kontrast renkleri tercih edilmiştir. Diğer objelerde kırmızı, mavi, sarı, yeşil, mor, turuncu, pembe, siyah, beyaz bir arada ve dengeli bir şekilde kullanılmaktadır. Sırlama işlemi fırça yardımıyla yapılmış ve kompresör aletiyle az miktarda şeffaf sır uygulanmıştır.

1.13. Çalışma 13:



Şekil 21: Çalışma 13. Feyza Köse. 2016.

Çalışmanın Ölçüleri: 46,5x30 cm.

Kullanılan Malzeme: Şamotlu kil, kırmızı, pembe, mavi, sarı, lacivert, yeşil, mor, turuncu, beyaz ve şeffaf sır

Kullanılan Teknik: Plaka yöntemi, Serbest elle şekillendirme

Dikey dikdörtgen bir düzlem şeklinde tasarlanan çalışmada, çocuğun yalın çizgileriyle oluşturduğu şekillerden yararlanılmıştır. Bigalı'ya göre (1984:139) çizgi, bir heyecan dalgasının en vefalı elemanıdır. Çizgi, ifadenin temeli, başlangıcı ve denge unsurudur.

Yuvarlak ve kalp biçimindeki çiçeksi figürler plaka üzerine eklenerek rölyef arayışlarına gidilmiştir. Kompozisyonda egemen noktayı oluşturan bu elemanlar, çalışmanın alt bölümünde yer alan dikdörtgenin üzerinden çıkarak ve farklı yönlerde açılarak tasarıma hareketlilik ve esneklik kazandırmıştır. Aynı zamanda figürlerin kompozisyonun merkezinde yer alması simetriğe yakın bir görünüm oluşturmuştur. Yüzeyde ışığı doğrudan alan yüksek kısımlar ön plana çıkarılmış, gölgeli alanlar arka planda kalmış, böylece derinlik etkisi kazandırılmıştır. İçi boşaltılarak çukurlaştırılan dikdörtgenin içerisine birbirine ters şekilde kurgulanan parçalar yerleştirilmiştir. Akvaryumu andıran bu parçaların, lacivert renge sırlanması zeminle açık koyu kontrastlığı yaratmıştır. Aynı zamanda, çiçeksi figürlerde kullanılan renkler, dikdörtgenin içerisinde kullanılarak denge sağlanmıştır. Perdahlanarak pürüzsüzlüğü sağlanan yüzey, enine ve boyuna çizgilerle kesilmiş ve dışta kalan hat yüzeyin altına indirilerek çizgisel dokuyla zenginleştirilmiştir. Bu doku çalışmanın alt kısmında bulunan dikdörtgenin üzerine belirli alanlara da uygulanmış ve dıştaki etki buraya taşınarak birbirini desteklemesi sağlanmıştır.

Sulandırılmış beyaz döküm kilinin, bisküvi pişirimi öncesinde rölyefteki yükseltilere ve dokulu yüzeylere uygulanmasıyla, sırlanacak yüzeylerde rengin daha etkili bir şekilde ortaya çıkması sağlanmıştır. Perdahlanan yüzeyde kilin doğal rengi korunmuştur. Böylelikle bu yüzey üzerinde sırlanan objelerin yüksekliği ve uygulanan renklerin belirginliği artırılmıştır. Astar uygulanmış dokulu dış yüzeye az miktarda sarı ve mavi sır fırça ile sürülmüş, ayrıca tüm yüzeye kompresör yardımıyla şeffaf sır da uygulanmıştır (Şekil 21).

Sonuç

Çocuk resimlerinin sanatsal açıdan incelenmesi yirminci yüzyılın başlarına dayanmaktadır. Çocuk resimlerinin özgün, saf, yalın oluşu birçok sanatçı ve sanat eleştirmeninde merak duygusu uyandırmış ve estetik bir yaklaşımla değerlendirilmeye başlanmıştır. Çocuklar resim yaparak, yüzeye hayallerini heyecan ve coşkuyla aktarırlar. Doğal süreçleri içerisinde kuralısızca üreten çocuklar, resimlerinin doğallığı, güzelliği ve saflığıyla yetişkinleri etkilemiş ve birçok sanatçıya esin kaynağı olmuştur.

Araştırma kapsamında ele alınan şema öncesi evre çocuk resimlerindeki çizgiler ve şemalar rastlantısal değildir. Çocuk şemayı, gerece hakimiyeti ve gerecin olanakları içerisinde kağıda yerleştirir. Çocuğun şemaları dünyayı algılayış biçiminin bir sonucudur. Bizi etkileyen, Piaget'in işlem öncesi evre olarak adlandırıldığı bu dönemdeki şemaların saflığı ve yalınlığıdır. Ancak bu resimleri yaparken çocuk hiçbir sanatsal endişe taşımadan tamamen özgürce, saf ve yalın bir şekilde kendini ifade eder. Çocukların yetişkinleri etkileyen, bazen hayrete düşüren resimleri yaparken sanatsal bilgileri yoktur; tasarım öğelerini ve prensiplerini bilmezler ve bilinçli kullanamazlar. Onlar için önemli olan keyifle, heyecanla resimlerini yapmaktır (Buyurgan, 2007:41).

Bu çalışmada, Ankara'daki Zekiye Emin Kanıpek Anaokulu, Aliye Yahşi Anaokulu, Kılıçlı Paşa İlkokulu, Mimar Kemal İlkokulu, Süleyman Uyar İlkokulu ve Özel Ankara Maya İlkokulu olmak üzere; iki anaokulu ve dört ilkokuldaki şema öncesi evrede bulunan 4-7 yaş aralığındaki 300 çocuğun yapmış olduğu resimler, elde edilen bilgi ve bulgular ışığında incelenmiştir. Resimlerdeki ağaç, ev, insan, kelebek, kuş, balık, araba, kalp, dere, bulut, balon vb. gibi en çok rastlanan figür ve şekiller seramik yüzeylerde yorumlanarak özgün kompozisyonlar oluşturulmuştur. Tasarım sürecinin başlangıcında biçim ve içeriği oluşturmada belirleyici unsur olan yaratıcı çocuk resimlerindeki en sık kullanılan bu figürler, çeşitli materyaller ve doku biçimleriyle zenginleştirilerek, farklı boyut ve formlarda 13 adet özgün kompozisyonda Feyza Köse tarafından yorumlanarak kullanılmıştır.

Şamotlu kil ve beyaz döküm çamurunun kullanıldığı çalışmalarda, yüzeylerde kilin doğal renginin korunması amaçlanarak, çocuğun saf ve yalın anlatımına gönderme yapılmıştır. Çocukların resimlerinden seçilen figürler, şekil ve çizgiler, çalışmalarda yorumlanmış ve bunlar canlı renklerde sırlanarak farklı ton ve leke değerleri oluşturmuştur. Kontrastlık, vurgu, hareket, yön, ritm, çeşitlilik, bütünlük ve devamlılık gibi tasarım prensiplerinin uygulanmasıyla heyecan ve derinlik kazanan çalışmalar, plastik bir anlatım diliyle çocuksu, esprili, basit ve yalın bir üslupla yorumlanmış, görsel bir zenginlikle sunulmuştur. Çalışmaların birbirleriyle uyumuna ve bütünlüğüne özen gösterilmiştir. Çalışmalar çoğunlukla fırça kullanılarak sırlanmış ve sonrasında püskürtme işlemiyle az miktarda transparan sır uygulanmıştır.

Seramiğin zengin şekillendirme olanaklarından faydalanılarak iki boyutlu çocuk resimlerinin yorumlanıp üç boyutlu formlara dönüştürülmesi amaçlanan bu çalışmada; yoğurmaktan, şekil vermektan, bozup yeniden yapmaktan keyif alan çocuğun hareketliliğine, esnekliğine ve kas gelişimini desteklemeye en uygun malzemelerden biri olarak kabul edilen seramik malzeme kullanımının, çocuk resimlerindeki biçim dilini yansıtmada en uygun alternatiflerden biri olduğu sonucuna varılabilir.

Kaynakça

- Artut, K. (2013), *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ayık, F. (2004), *Çocuksunun Dışavurumcu Resim Sanatındaki Yansımaları ve Sanat Eğitimiindeki Önemi*, 2. Sanat Eğitimi Sempozyumu, Ankara.
- Bigalı, Ş. (1984), *Resim Sanatı*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Buyurgan, S.; Buyurgan, U. (2007), *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çankırılı, A. (2014), *Çocuk Resimlerinin Dili*, İstanbul: Zafer Yayınları.
- Edgü, F. (1980), *Çocuk Resimlerine Doğru Bakalım*, İstanbul: Yapı Kredi Bankası Yayınları.
- Kandinsky, W. (2013), *Sanatta Ruhsallık Üzerine*, İstanbul: Altıkırkbeş Yayın.
- Kehnemuyi, Z. (2013), *Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Yavuzer, H. (2011), *Resimleriyle Çocuk*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Summary

Picture is a communication tool that reveals a person's inner world of thoughts, the mental and physical development. The pictorial feature of the child begins with the first scribbling stage and shows the development in parallel with the growth. When we look at all this development, they show with stains, shapes and vague lines that gains resulting painting in intellectual and artistic sense. Children express us their concept perception, reaction, skill, feeling and thoughts in a powerful way than words with pictures. Moreover, these are made without planning from advance. Each child differently interpretations their sense and transfer their pictures its own line, symbols and signs.

Children offer us a rich narrative by expressing themselves with simple, pure and direct lines. This study seeks to analyze the lines, charts, figures and colors used by the children in pre-schematic period (4-7 years) in their pictures from artistic viewpoint. By taking quantity of exposition and characteristic features of the pictures of children into consideration, it is thought to give a new perspective to these values and in this regard it was aimed to create unique compositions on ceramic surfaces. Works will be prepared by using white casting clay and glazes in various colors, in search of different sizes and shapes. Ceramic works will be treated in two groups as relief panels and sculpture.

This study that aimed at ceramic surface interpretation of children's drawings will include information on the pictures and historical development of children, child development stages of the painting, drawing features, use of color and creativity. Research will focus on figures in their children's paintings. However, collected theoretical and visual documents will be expressed in a new perspective blended with personal experiences. Works that place of relationships pictures and ceramic art is intended to give a new dimension to contemporary ceramic art by creating a rich visual language of plastic.

The common deduction that can be made by evaluating the aesthetics of the works; it is intended to protect the natural color of the clay on the surfaces and to refer to the pure and simple narration of the child. The figures, shapes and movements used on the surfaces were glazed in vivid colors and created different tone effects. In this way, the depth and contrast of the work that has been introduced to the work have added visual vitality by adding excitement and rhythm sensation to the work. It is aimed at ensuring the integrity and continuity between the works during the exhibition. The images of the children were assessed in the direction of their own proficiency and, while the works were being created, the technical and extensive narration facilities of the art of ceramics were utilized. It is aimed to give a new interpretation with childlike, witty, simple and simple style with a visual plastic language and to shed light on contemporary ceramic art.
